

Skatter, offentlig sektor og økonomisk performance

Effekterne af beskatningen kan ikke vurderes uafhængigt af, hvad skatterne finansierer. En stor del af de offentlige udgifter har potentielt positive eller negative effekter på arbejdsudbuddet, og de bør medtages i en analyse af skatternes effekter. Nyere empiri underbygger betydningen af at sondre mellem aktive eller passive udgifter og mellem mere eller mindre forvridende skatter.

TORBEN M. ANDERSEN

Professor
Institut for Økonomi
Aarhus Universitet
Email: tandersen@econ.au.dk

1. Introduktion

Det er et underliggende tema i diskussionen om skattereformer, hvilken betydning beskatning og dermed den offentlige sektors størrelse har for økonomiens performance. At sammenhængen må være kompliceret, kan allerede udledes af det faktum, at Danmark – og de øvrige nordiske lande – som bekendt har et højt velstandsniveau, høje beskæftigelsesgrader osv. samtidig med, at skattetrykket er højt¹.

Med en stor offentlig sektor, og dermed også et højt skattetryk, er det en væsentlig diskussion, hvorledes den offentlige sektor og dens finansiering påvirker økonomiske nøglevariable som velstand, beskæftigelse m.m., men også fordelingspolitiske mål. Diskussionen har både en stabiliseringspolitisk og strukturpolitisk vinkel, og det følgende omhandler alene beskatningens struktureffekter. Spørgsmålet er, hvad effekterne af beskatning på beskæftigelse og produktion er i en normal konjunktursituation og under et balanceret budget, dvs. hvilken betydning har fuldt finansierede skatteændringer eller udgiftsændringer for økonomiens performance?

Spørgsmålet om beskatningens betydning for arbejdsudbuddet både langs den ekstensive ("kan det betale sig at arbejde") og intensive ("hvor meget arbejder folk") margin er den centrale

diskussionsplads for beskatningens betydning for økonomisk performance. I den politiske debat henvises der ofte i flæng til skatternes forvridende effekter og "gulerods-" og "hængekøjeeffekter". Imidlertid overses det ofte, at beskatningens effekter ikke kan diskuteres uafhængigt af, hvad skatterne finansierer. Der er således flere effekter på spil, og den traditionelle diskussion af gulerods- og hængekøjeeffekter refererer implicit til politikændringer, der ikke spiller en særlig stor rolle i praksis.

Denne artikel ser nærmere på beskatningens betydning for blandt andet arbejdsudbuddet, når der tages eksplicit hensyn til, hvilke aktiviteter beskatningen finansierer. Af pladsmæssige hensyn ses der alene på aktivitetseffekterne (efficienseffekter af beskatning), mens fordelingseffekterne ikke omtales. Der indledes i afsnit 2 med at afklare grundlæggende sammenhænge knyttet til beskatningens betydning med udgangspunkt i den klassiske diskussion omkring beskatningens betydning for arbejdsudbuddet. I afsnit 3 gennemgås nyere empirisk forskning af sammenhængen mellem den offentlige sektors størrelse og struktur- og velstandsudviklingen som en hovedindikator for økonomisk performance. Afsnit 4 giver nogle få afsluttende kommentarer.

NOTE 1 Sammenligninger af skattetryk mellem lande er forbundet med store problemer grundet forskelle i indretningen af skatte- og sociale systemer. Lande, der som Danmark benytter et bruttoprincip (overførsler er skattepligtig indkomst), har alt andet lige et højere skattetryk, end hvis et nettoprincip benyttes. Korrektioner for disse forskelle udligner forskellene mellem lande betydeligt, se f.eks. Adema (2011).

2. Beskatning, forvriddinger og arbejdsudbud

Den klassiske diskussion om beskatning og incitamenter tager udgangspunkt i arbejdsudbudsspørgsmålet. Denne diskussion sammenblander ofte to forskellige spørgsmål, nemlig om beskatning er forbundet med forvriddinger, og hvilke konkrete effekter beskatningen har på arbejdsudbuddet.

Beskatning har en ”common pool”-egenskab, dvs. alle bidrager via skattebetalinger til finansieringen af offentlige aktiviteter, hvor rettigheder eller adgang til disse aktiviteter ikke er afhængig af den enkeltes skattebetaling – man bidrager til ”fælleskassen”. Skatter pålagt skattebaser, den enkelte selv kan påvirke (via f.eks. arbejde), skaber en kile mellem det samfundsøkonomiske afkast (løn før skat) og det privatøkonomiske afkast (løn efter skat) af en yderligere arbejdsindsats. Det betyder, at det privatøkonomiske valg af arbejdsudbud set ud fra en samfundsøkonomisk betragtning er suboptimalt lavt. Beskatningen har en forvridende effekt på arbejdsudbudsbeslutningen.

Bag dette ligger følgende betragtning: Der er et ønske om at gennemføre en given offentlig aktivitet (offentlige servicetilbud, overførselsindkomster eller andet), og denne finansieres via f.eks. en proportional skat på lignet arbejdsindkomst. Når samfundsplanlæggeren vurderer² situationen, tages der hensyn til, at beskatningen finansierer den ønskede aktivitet, dvs. samfundsplanlæggeren tager hensyn til, at en øget arbejdsindsats på benefit-siden (det samfundsøkonomiske afkast) både vil medføre øget privat forbrug og skabe et større skatteprovenu og dermed finansieringsbidrag til den ønskede offentlige sektor aktivitet. Selvom den enkelte er klar over denne budget-sammenhæng, vil det stadig være sådan, at en ændring i den enkeltes arbejdsudbud kun giver den pågældende en belønning lig efter-skat lønnen (det privatøkonomiske afkast), og dermed mindre end det samfundsøkonomiske afkast. Effekten på det samlede budget af, at en enkelt person ændrer sit arbejdsudbud, er negligibel (den såkaldte 1/N-effekt, hvor N er den samlede populationsstørrelse) og påvirker derfor ikke den enkeltes beslutning (selvom borgerne også er interesserede i den pågældende aktivitet). Derfor bliver den enkeltes valg af arbejdsudbud lavere, end det der er samfundsøkonomisk optimalt.

Denne forvriddning har ikke noget at gøre med politiske opfattelser af den offentlige sektor; skatterne går til at finansiere noget, som individerne og samfundsplanlæggeren tillægger værdi. Lidt sat på spidsen kan man sige, at planlæggeren ønsker, at den enkelte arbejder noget mere for at bidrage mere til fælleskabets kasse. Det er et generelt resultat – i fravær af eksternaliteter – at beskatning medfører, at det individuelle valg er suboptimalt lavt i forhold til samfundsplanlæggerens valg; der er en skatteforvriddning!

Det er selvfølgelig samfundsøkonomisk hensigtsmæssigt at indrette skattesystemet, så forvriddingerne bliver mindst mulige, f.eks. ved fastlæggelse af skattebaser, marginalskatte m.m. Des jo lavere forvriddning, desto tættere er den privatøkonomiske beslutning på den samfundsøkonomisk optimale beslutning. I relation til arbejdsudbuddet vil en mindre forvriddning øge arbejdsudbuddet i retning mod det samfundsøkonomisk optimale niveau. Dette tolkes nogle gange som en målsætning om at øge arbejdsudbuddet mest muligt, men det er en fejltolkning. Det velfærdsøkonomiske rationale er at mindske afstanden mellem det privatøkonomisk og samfundsøkonomisk optimale niveau for arbejdsudbuddet, men ikke at maksimere arbejdsudbuddet.

Det næste spørgsmål er, hvorledes en given ændring i skattesatsen påvirker aktiviteten, f.eks. arbejdsudbuddet. Det er et mere kompliceret spørgsmål, og det kan ikke generelt besvares uden at tage stilling til, hvad skatten finansierer. I lærebogsfremstillinger, hvor ”gulerods-” og ”hængekøjeeffekten” introduceres, betragtes en situation, hvor skatten finansierer en offentlig aktivitet, der ikke har nogen direkte effekt på nytten af forbrug, fritid eller løn (produktivitet) eller lignende³. Selvom der kan tænkes sådanne aktiviteter, er det ikke en empirisk præcis repræsentation af, hvad skatterne i praksis finansierer. En stor del af de offentlige forbrugsudgifter går efter nationalregnskabsterminologien til såkaldt individuelt offentligt forbrug, dvs. ydelser det offentlige stiller til rådighed for enkeltpersoner (f.eks. sundhed, pasning, pleje, undervisning osv.). Mange af disse aktiviteter har private substitutter eller kan have direkte effekter på nytten af forbrug og fritid eller produktiviteten. I forhold til udgifterne til overførsler er der tilsvarende aspekter. Den situation, der analyseres i den simple lærebogsmodel, er således ikke særlig repræsentativ for de aktiviteter, den offentlige sektor i praksis står for.

I litteraturen analyseres ofte effekterne af en indkomstskat til finansiering af en lump-sum overførsel til alle (såkaldt tax-transfer system, se f.eks. Piketty og Saez (2012)). Her isoleres i princippet den rene substitutions- eller gulerodseffekt, da tilbageførelsen af provenuet som en lump-sum overførsel neutraliserer indkomsteffekten for gennemsnitsborgeren. Det faktiske system af overførselsindkomster matcher imidlertid ikke en situation med en lump-sum overførsel til alle borgere, og derfor er der også mere komplicerede spørgsmål knyttet til effekterne af overførsler, end hvad der optræder i den traditionelle lærebogsfremstilling. Nogle overførsler har en decideret forsikringsfunktion, f.eks. sygedagpenge og arbejdsløshedsforsikring, mens andre har karakter af varig forsørgelse, f.eks. folkepensionens grundbeløb.

NOTE 2 Den typiske lærebog antager en utilitaristisk social velfærdsfunktion, dvs. samfundsplanlægger accepterer eller tager udgangspunkt i individernes nyttefunktioner og maksimerer summen af disse nytter. Ræsonnementet er således ikke baseret på paternalistiske eller lignende argumenter.

NOTE 3 Mere præcist en offentlig aktivitet, der giver en nytte, som indgår som et additivt separabelt argument i nyttefunktionen, dvs. uafhængigt af nytten af privat forbrug, fritid m.m. Det afgørende for arbejdsudbudsbeslutningen er, at marginalnyttens af forbrug og fritid samt marginalproduktet af arbejde er uafhængig af den offentlige aktivitet.

Visse typer af offentlige aktiviteter har effekter, som kan understøtte f.eks. arbejdsudbuddet. I sådanne tilfælde er der ikke nødvendigvis en monoton sammenhæng mellem skatten og arbejdsudbuddet. Når aktiviteten indføres, vil den positive effekt på arbejdsudbud kunne dominere den traditionelle negative skatteeffekt. Når aktiviteten og dermed skatten når et vist niveau, domineres de positive direkte effekter af de negative indirekte effekter, og en yderligere forøgelse af aktiviteten vil kunne reducere arbejdsudbuddet. Arbejdsudbuddet kan således være først stigende og siden faldende i en sådan aktivitet og dermed skattesatsen⁴. Et oplagt eksempel på en aktivitet med sådanne effekter er børnepasning og ældrepleje, som i en skandinavisk sammenhæng ofte nævnes som en historisk medvirkende faktor til at muliggøre en høj arbejdsmarkedsdeltagelse for kvinder, se f.eks. Rosen (1996). Tilsvarende kan andre offentlige aktiviteter som f.eks. sundhed, uddannelse osv. have effekter, som virker understøttende på arbejdsudbuddet. Omvendt kan der også tænkes på ordninger, der har den modsatte effekt, f.eks. skattefinansierede muligheder for tidligere tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet.

Det er således en grundlæggende teoretisk indsigt, at effekterne af indkomstbeskatning for arbejdsudbuddet ikke kan vurderes uafhængigt af, hvad skatterne finansierer. Effekterne af skattelettelser afhænger derfor af, hvilke udgifter, der skal reduceres for at finansiere lettelserne, og omvendt vil effekterne af udgiftsforøgelser afhænge af, hvilke skatter, der hæves for at finansiere de øgede udgifter. Dette kan også formuleres på den måde, at tilsvarende dynamiske effekter af skattelettelser er der dynamiske effekter af udgiftsændringer, og begge typer af effekter bør naturligvis indgå i overvejelserne om beskatningsniveau.

Ovenstående diskussion peger også på et problem ved tolkningen af empiriske resultater omkring f.eks. arbejdsudbuddets reaktion på skatteændringer, da der typisk ikke er kontrolleret for, hvad skatterne finansierer. Bag diskussionen ligger en afgørende sondring mellem den marginale effekt og effekterne for hele økonomien (generel ligevægtseffekter) af en skatteændring⁵. I forhold til beskatningens betydning for økonomiens performance er den sidste effekt relevant. Estimerede arbejdsudbudselasticiteter viser typisk de marginale effekter, dvs. hvad er effekten af en marginal ændring i skatten, såfremt alle andre udgifter og skatter holdes uændret. Men dette giver ikke svar på det ”store” spørgsmål om skatternes betydning for økonomisk performance mere generelt. Kort sagt, teoretisk og empirisk indsigt omkring skatternes betydning for f.eks. arbejdsudbud bliver ofte fejlfortolket og anvendt forkert i den økonomiske politiske debat.

3. Makroempiri

Er der empirisk belæg for, at effekterne af beskatning afhænger kritisk af, hvad skatterne finansierer? Spørgsmålet her er systemisk eller et generelt ligevægtsspørgsmål knyttet til, hvorledes hele økonomien responderer i en hypotetisk situation med en anden størrelse eller sammensætning af udgifter og indtægter. Den empiriske udfordring er således stor.

En empirisk litteratur benytter cross-country analyser i et forsøg på at udnytte landevariationer til at fastlægge effekterne af offentlige sektor aktiviteter for økonomisk performance. Dette forudsætter, at det er muligt at kontrollere for alle andre relevante baggrundsvARIABLE af betydning for landeforskellene. Dette er typisk ikke muligt, og derfor skal resultaterne fortolkes med varsomhed. I denne litteratur operationaliseres økonomisk performance typisk ved gennemsnitsindkomster eller vækstrater (BNP per capita eller BNP vækst).

En første generation af studier fra 1990erne var simple cross-country studier af sammenhængen mellem den offentlige sektors størrelse og økonomisk vækst. Resultaterne fra disse studier er ikke entydige; sammenhængen er i nogle studier positiv, i andre negativ, og i nogle tilfælde kan der ikke identificeres en sammenhæng. I et meta-studie baseret på tæt ved 100 publicerede analyser af sammenhængen mellem den offentlige sektors størrelse og vækst konkluderede Nijkamp og Poot (2004, p. 93) “we find broad support for the view that the empirical evidence on the effect of conventional fiscal policies is rather fragile, although the commonly identified importance of education and infrastructure is confirmed”.

Et særligt problem ved disse studier er, at der ikke tages hensyn til den offentlige sektors budgetrestriktion, og derfor er fortolkningen af koefficientestimeraterne uklar og i mange tilfælde ikke meningsfuld. Regressionerne indeholder typisk enten et aggregeret mål for de samlede offentlige udgifter eller indtægter, eller specifikke komponenter heraf. Men der er en sammenhæng mellem indtægter og udgifter via den offentlige sektors budgetbalance, hvorfor en ændring i en udgiftskomponent må matches med en ændring i en indtægtskomponent (eller der må tages hensyn til implicerede gældsændringer). At tolke koefficienterne til enten udgiftsændringer eller indtægtsændringer uden hensyntagen til finansieringen giver ingen mening, jf. ovenfor. I bedste fald fortæller en sådan koefficient noget om effekterne af en proportional skalering af alle udgifter, hvis det er finansieret af en proportional skalering af alle indtægter, og dette er sjældent et relevant økonomisk politisk spørgsmål.

Yderligere kan hverken alle udgifter eller skatter antages at have de samme effekter på økonomiens performance, jf. ovenfor. Dette leder frem til en sondring mellem aktive/produktive

NOTE 4 Bemærk at dette er en anden diskussion, end hvorvidt indkomsteffekten kan dominere substitutionseffekten, så arbejdsudbuddet er stigende i skatten.

NOTE 5 Den typiske lærebogsfremstilling vurderer alene effekterne på arbejdsudbuddet, men ligevægtseffekten på beskæftigelsen afhænger af mange andre forhold.

og passive/ikke-produktive udgifter, og meget forvriddende og mindre forvriddende former for beskatning⁶. Aktive eller produktive udgifter er aktiviteter, som understøtter den økonomiske aktivitet enten via f.eks. arbejdsudbud, eller fordi de direkte indgår i produktionsfunktionen (infrastruktur, human kapital). Tilsvarende kan skatterne opdeles efter, hvor forvriddende⁷ de er i forhold til f.eks. arbejdsudbud, investeringer eller opsparring.

Den afgørende pointe er, at det ikke er meningsfuldt at forsøge at afklare den offentlige sektors betydning for den økonomiske performance alene ud fra mål for samlede udgifter eller skattetryk. Sammensætningen af både udgifter og skatter har betydning. Produktive⁸ udgifter kan således øge væksten, hvis de er finansieret af mindre-forvriddende skatter, og meget forvriddende skatter har en negativ effekt, hvis de finansierer ikke-produktive udgifter. Såfremt produktive udgifter finansieres af mindre forvriddende skatter, kan der være en ikke-lineær sammenhæng, hvor væksten først er stigende og efterfølgende faldende i niveauet for de produktive udgifter. Årsagen er, at væksteffekten initialt kan være stor, men den reduceres i takt med, at aktiviteten udvides, og samtidig øges de forvriddende effekter mere end proportionalt, når skatterne øges. Dette skaber en såkaldt ”vækst-bakke” eller omvendt U-forløb mellem væksten og den pågældende aktivitet, se f.eks. Bania, Gray og Stone (2007).

Selvom disse sondringer mellem udgifts- og indtægtstyper skaber overblik, er de model-specifikke, og i praksis kan det være svært at foretage en skarp adskillelse. Det er således ultimativt et empirisk spørgsmål, om et mere disaggregeret approach giver brugbare resultater. Dette er analyseret i en række studier, der er karakteriseret ved i) paneldata (*pooled mean regression analyses*), ii) disaggregerede mål for udgifter og indtægter, og iii) en eksplicit hensyntagen til den offentlige sektors budgetbe-grænsning.

Studierne giver empirisk støtte til betydningen af sondringen mellem aktive/passive udgifter og mere/mindre forvriddende skatter. Et eksempel er Gemmill et al. (2011), der anvender data for 17 OECD lande over perioden 1970-2004. De finder, at produktive udgifter øger væksten, såfremt de finansieres enten af reducerede uproduktive udgifter eller mindre forvriddende skatter. Reduktioner i forvriddende skatter finansieret på samme måde vil også øge væksten. Det er impliceret af deres

resultater, at en forøgelse af produktive udgifter finansieret af de mest forvriddende skatter ikke vil have nogen signifikant effekt på væksten. Studiet giver således klar støtte til den empiriske betydning af at sondre mellem forskellige typer af udgifter og indtægter⁹. Samtidig er det dog en svaghed ved denne type studier, at kategorierne er meget summariske, og derfor er der fortsat et stykke vej fra sådanne resultater til konkrete policy anbefalinger.

Den mere disaggregerede tilgang viser også, hvorfor de tidligere studier havde svært ved klart at fastlægge klare sammenhænge. Der er ikke nogen entydig sammenhæng mellem størrelsen af den offentlige sektor og den økonomiske performance, da sammensætningen af både udgifts- og indtægtssiden har stor betydning. For en given størrelse af den offentlige sektor kan der således være en meget forskellig performance afhængig af strukturen. Dette medvirker også til at forklare, hvorfor de nordiske lande med store offentlige sektorer har været i stand til at opnå og fastholde et højt velstandsniveau. Med en tilstrækkelig aktiv fokusering af udgifterne, og en sammensætning af beskatningsniveauet i en mindre forvriddende retning, er dette muligt, se Andersen (2015).

Studier af ovennævnte typer er interessante, men giver ikke klare svar på kausaliteten. Der er to store problemer knyttet til endogenitet. Over konjunkturcyklen er udgifter mod-cykliske og skatter med-cykliske. Lavere vækst er derfor associeret med øgede udgiftsandele og lavere skatteandele. Kontrolleres der ikke adækvat for konjunkturreffekterne, vil sådanne studier derfor have en downward bias i estimaterne af effekterne af udgifter og omvendt med indtægterne. I et mellemfristet perspektiv kan udgifter og dermed skatteindtægter endvidere være påvirket af såkaldte Wagner-effekter, dvs. vækst i indkomst fører til øget efterspørgsel efter forskellige former for velfærdstilbud, hvilket giver en bias i retning af en positiv sammenhæng mellem niveau for udgifter/indtægter og vækst.

Baseret på den samme metodologi¹⁰ har en række studier nærmere analyseret betydningen af skattestrukturen (skatteomlægninger). Arnold et al. (2011) analyserer betydningen af skattestrukturen for et givet skattetryk (se også Arnold (2008)¹¹). Den langsigtede elasticitet for per capita indkomst af øgede indkomstskatter finansieret via øgede forbrugs- eller ejendomsskatter er tæt på -1, implicerende en væsentlig effekt af skattestrukturen for velstandsniveauet.¹² I Arnold et

NOTE 6 Dette er tæt knyttet til sondringen mellem eksogene og endogene vækstmodeller. I sidstnævnte kan økonomiens vækst påvirkes af den økonomiske politik. Eksempler på dette kan være investeringer i infrastruktur, som kan øge det marginale afkast af private investeringer i realkapital og dermed udløse endogene vækstmekanismer. En tilsvarende mekanisme kan udløses via human kapital akkumulering, se f.eks. Barro (1990). For en oversigt se f.eks. Zagler og Dürnecker (2003)).

NOTE 7 I en vækstssammenhæng er de mest forvriddende skatter dem, der påvirker opsparings- og investeringsbeslutninger, og mindre forvriddende skatter har ikke sådanne effekter (se f.eks. Barro (1990)).

NOTE 8 I de empiriske studier inkluderer produktive udgifter f.eks. uddannelse, sundhed, transport og kommunikation. Mere forvriddende skatter inkluderer f.eks. indkomstbeskatning, selskabsbeskatning, arbejdsmarkedsbidrag.

NOTE 9 Det er et åbent spørgsmål om studierne giver støtte til endogene vækstmekanismer. Selvom nogle studier estimerer effekter på vækstrater, er sample perioderne relativt korte. Det kan derfor være svært at adskille ”transitional dynamics” fra langsigtede væksteffekter. Tilpasningstiderne i vækstmodeller er temmelig lange, og derfor er dette en relevant problemstilling.

al. (2011) rangordnes en række skatter i forhold til deres effekter på BNP per capita som: Selskabsbeskatning har den største negative effekt, efterfulgt af direkte indkomstskatter og forbrugsskatter, mens property/ejendomsskatter har de mindst skadelige effekter. Studierne understøtter, at ejendomsbeskatning er mindre forvridende end andre former for beskatning.¹³

4. Afslutning

Det er ikke muligt på et fagligt grundlag at komme med ubetingede udsagn om, hvorledes beskatning påvirker økonomiens performance. Effekterne afhænger af de konkrete skatter (skattebaser, marginalskatter m.m.), samt hvad skatterne finansierer. Hverken det samlede skattetryk eller udgiftstryk er gode mål

for den offentlige sektors betydning for økonomiens performance.

I litteraturen har der overvejende været fokus på at vurdere incitamentseffekterne af beskatning og mindre fokus på at afklare udgifternes potentielle betydning for f.eks. arbejdsudbud eller produktivitet. Den simple læreborgsmodel for effekterne af beskatning på arbejdsudbudet betragter en stiliseret situation, hvor skatterne finansierer udgifter af en type, der kun udgør en meget lille del af de faktiske udgifter. Mange udgiftstyper har potentielle effekter for arbejdsudbudet, der bør medtages i vurderingen.

Makroempiriske studier bekræfter, at sondringer mellem udgifts- og skattetyper er vigtige, og der er således et stort

behov for yderligere forskning for at klarlægge de samlede effekter af den offentlige sektors indtægter og udgifter for økonomiens performance.

Den eksisterende viden giver et bedre grundlag for at vurdere skatteomlægninger (provenuneutrale ændringer) end ændringer i det samlede skatteprovenu. Sidstnævnte kræver nærmere analyser af effekterne af de udgifter, skatterne finansierer, og den empiriske viden herom er sparsom. Diskussionen i denne artikel har haft hovedfokus på velstandseffekterne, men i en samlet samfundsøkonomisk analyse af betydningen af udgifts- og indtægtsniveau og struktur bør andre hensyn, herunder de fordelingspolitiske hensyn, også indgå.

NOTE 10 En anden metodologi benyttes af Yagan (2013), som udnytter en 2003-reform af dividend-beskatningen i USA som et quasi-experimentalt design. Studiet finder ikke støtte for, at skattenedsættelsen øgede virksomhedernes reale investeringer.

NOTE 11 Gemme et al. (2013) påpeger, at studier baseret på mål for skatteandele (typisk relativt til BNP eller som andele af det samlede skatteprovenu) er problematiske, da de ikke fanger den væsentlige sondring mellem gennemsnits- og marginalskatter. De finder empirisk evidens for, at høje marginalskatter på indkomst og (mindre robust) gennemsnitsskatten på arbejdsindkomst er forbundet med et lavere velstandsniveau.

NOTE 12 Estimationerne inkluderer kontrolvariable, herunder mål for real kapital, human kapital samt beskæftigelsesvækst. Langsigtselasticiteten af per capita BNP er i alle estimationer signifikante og større end en.

NOTE 13 Xing (2012) tillader, at langsigteffekterne kan variere på tværs af lande, og finder ikke forskellige væksteffekter af personlige indkomstskatter, selskabsskatter og forbrugsskatter. Arachi et al. (2015) stiller også spørgsmålstegn ved tidligere fundne resultater om langsigteffekterne af forskellige typer af beskatning.

REFERENCER

- Adema, W., 2011, Is the European welfare state really more expensive? OECD Social, Employment and Migration working paper 124.
- Adema, W., P. Fron og M. Ladaique, 2011, Is the European welfare state really more expensive? Indicators on Social Spending, 1980-2012, OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 124, OECD Publishing.
- Andersen, T.M., 2015, The Welfare State and Economic Performance, Bilaga Långtidsutredningen 2015, SOU 2015:53, Ministry of Finance, Stockholm.
- Arachi, G., V. Bucci og A. Casarico, 2015, Tax structure and economic performance, *International Tax and Public Finance*, 22, 635-662.
- Arnold, J., B. Brys, C. Heady, A. Johansson, C. Schweltnus og L. Vartia, 2011, Tax policy for economic recovery and growth, *Economic Journal*, 121, F59-80.
- Bania, N., J. A. Gray og J.A. Stone, 2007, Growth, taxes, and government expenditures: Growth hills for U.S. states, *National Tax Journal*, LX(2), 193-204.
- Barro, R., 1990, Government spending in a simple model of endogenous growth, *Journal of Political Economy*, 98, S103-S117.
- Gemmel, N., R. Kneller og I. Sanz, 2011, The timing and persistence of fiscal policy impacts on growth: Evidence from OECD Countries, *Economic Journal*, 121(550), F33-F58.
- Gemmel, N., R. Kneller og I. Sanz, 2013, The growth effects of tax rates in the OECD, *Working Paper in Public Finance 2/2013*, University of Wellington.
- Nijkamp, P. og J. Poot, 2004, Meta-analysis of the effect of fiscal policies on long-run growth, *European Journal of Political Economy*, 20(1), 91-124.
- Piketty, T., og E. Saez, 2013, Optimal labor income taxation, *Handbook of Public Economics*, 5(7), 391-474, Elsevier.
- Rosen, S., 1996, Public employment and the welfare state in Sweden, *Journal of Economic Literature*, 34(2), 729-40.
- Xing, J., 2012, Tax structure and growth: how robust is the empirical evidence? *Economics Letters*, 117, 379-382.
- Yagan, D., 2013, Capital Tax Reform and the Real Economy: The Effects of the 2003 Dividend Tax Cut, Mimeo, University of California, Berkeley.
- Zagler, M. og G. Dürnecker, 2003, Fiscal policy and economic growth, *Journal of Economic Surveys*, 17(3), 397-418.